

Samenvatting QuickScan JZOJP

Conclusies en aanbevelingen doorontwikkeling ZonMw-programma
Juiste Zorg Op de Juiste Plek (JZOJP)

27 juni 2021

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpoddrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma Juiste Zorg op de Juiste Plek kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail jzop@zonmw.nl of telefoon 070- 349 5362

Datum: 30 juni 2021

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
www.zonmw.nl
[✉ info@zonmw.nl](mailto:info@zonmw.nl)

Sociale media

- www.facebook.com/zonmwNL
- www.twitter.com/zonmw
- www.linkedin.com/company/zonmw
- www.youtube.com/ZonMwTV

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE The Hague
P.O. Box 93245
2509 AE The Hague
The Netherlands
Phone +31 (0)70 349 51 11
[✉ info@zonmw.nl](mailto:info@zonmw.nl)
www.zonmw.eu

Social media

- www.facebook.com/zonmwNL
- www.twitter.com/zonmw
- www.linkedin.com/company/zonmw
- www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

1	Inleiding en toelichting op het programma.....	4
2	Facts & Figures.....	5
3	Samenvatting van de inzichten/observaties	6
4	Drie (clusters van) geformuleerde lessen vanuit de observaties	8

1 Inleiding en toelichting op het programma

De 'juiste zorg op de juiste plek' is een landelijke beweging gestart vanuit het veld. Het gedachtegoed is op grote schaal in de praktijk gebracht door een veelheid en diversiteit van activiteiten. Inmiddels is de juiste zorg op de juiste plek ook een belangrijke pijler in de bestuurlijke akkoorden en afspraken in diverse sectoren, gekoppeld aan inhoudelijke resultaten en concrete bijdragen aan het beheersen van de zorguitgaven (balans tussen gerichte intensivering en mogelijke ombuigingen).

Binnen deze beweging is ZonMw in opdracht van het ministerie van VWS in maart 2019 gestart met het subsidieprogramma Juiste Zorg Op de Juiste Plek (JZOJP) om de ontstane beweging juiste zorg op de juiste plek in de regio te ondersteunen. En meer kennis te verkrijgen over hoe de beweging er in de regio uitziet en welke ondersteuning nodig is voor een duurzame doorontwikkeling.

Het programma wordt gekenmerkt door een aantal [subsidiemogelijkheden](#) bestaande uit een drietal soorten impulsen en de vouchers. Het doel van de vouchers is het in kaart brengen van regionale prioriteiten en/of leemtes op het gebied van integrale zorg en ondersteuning (regiobeeld). Het doel van de impulsen is het stimuleren van de (door)ontwikkeling van regionale samenwerkingsinitiatieven gericht op het voorkomen, verplaatsen en/of vervangen van zorg op basis van een regiobeeld.

De eerste subsidieronde voor zowel Start- en Regio-impulsen als Vouchers is in april 2019 geopend en afgerond in augustus 2019. De tweede ronde is in december 2019 geopend en onder invloed van de gevolgen van de coronapandemie afgerond in september 2020.

Na afronding van subsidieronde I is in december 2019 een opdracht verleend aan iResearch om de resultaten van de subsidierondes vast te leggen in een database en op basis daarvan een QuickScan (maart 2020) te schrijven. Deze database geeft de mogelijkheid tot tussentijdse analyses over de ontwikkeling van het programma. Er is inzicht verkregen in de algemene kenmerken van de regionale samenwerkingsverbanden zoals de samenwerkingspartners en de geografische spreiding, maar ook in inhoudelijke kenmerken zoals het bereik en de (participatie van de) doelgroep binnen de subsidieaanvragen. Het betreft Start-, Regio-, Uitvoeringsimpulsen en (Doorstroom)Vouchers. Op basis hiervan zijn er aanscherpingen doorgevoerd in de tweede subsidieronde zowel voor de impulsen als de vouchers en de verbinding tussen beide.

In januari 2021 is de database uitgebreid met de resultaten van subsidieronde II en is wederom een QuickScan (QuickScan 2021) geschreven waarvan de samenvatting van de resultaten in deze notitie zijn meegenomen. Hierbij zijn de data vanuit beide rondes samengevoegd tot een overall beeld maar zijn ook vergelijkingen gedaan. In paragraaf b. zijn de 'Facts & Figures' opgenomen. In paragraaf c. een 'Samenvatting van de observaties en inzichten' en in paragraaf d. 'Drie (clusters van) geformuleerde lessen'.

Op basis van de analyse en inzichten heeft de programma commissie een richtinggevend document opgesteld voor de tweede helft van de programmafase. Dit document sluit nauw aan bij de actuele (kennis)ontwikkeling in het veld zoals het rapport van de Taskforce, alsook de [voortgangsbrief 'De Juiste Zorg op de Juiste Plek doen we samen'](#) en de recent gepubliceerde discussie nota [Zorg voor de toekomst](#).

Hieruit volgt eveneens de conclusie dat de jzojp-beweging langzamerhand een volgende fase bereikt. De focus ligt niet meer op het, in brede zin, faciliteren van de beweging, maar op organiseerbaarheid, transformatie in de praktijk, implementatie en opschaling van best practices.

2 Facts & Figures

De coronapandemie is van invloed (geweest) op de voortgang van een deel van de gehonoreerde projecten, de doorloop van subsidieronde II en de startdata van de gehonoreerde projecten in deze subsidieronde. Deze vertraging in de uitvoering van projecten heeft eveneens geleid tot het besluit om voorlopig in afwachting van de ontwikkeling van de coronapandemie nog geen derde subsidieronde te openen.

Aangezien het programma modulair is opgebouwd zijn er wel aanvullende rondes opgezet om de doorloop van projecten, die geen vertraging hebben opgelopen, naar een volgende fase mogelijk te maken. Dit betreft bijvoorbeeld de Uitvoeringsimpuls. Hierin kunnen afgeronde startimpuls-projecten een subsidieaanvraag indienen voor doorontwikkeling. Ook de gehonoreerde Vouchers uit ronde I kunnen tot drie maanden na afronding van hun project een doorstroomvoucher aanvragen voor een verdiepende analyse van het opgestelde regiobeeld.

Verder zijn er naar aanleiding van de coronapandemie ook nieuwe activiteiten opgezet en uitgevoerd. Er is een opdracht verleend voor doorontwikkeling en opschaling van [de Grow-It! app](#). Deze app moet inzicht geven in het emotioneel welbevinden van jongeren en de eventuele stress die zij ervaren als gevolg van de coronacrisis en jongeren steunen in hun omgang met stress om psychologische problemen te voorkomen. Daarnaast is een [Subsidieoproep Stimulering van de verbreiding en verduurzaming van e-health bij lopende JZOJP regio-impuls](#) geopend om juist tijdens de pandemie het gebruik van e-health te stimuleren. Ook is een ronde uitgevoerd voor [Gecombineerde Leefstijl Interventies](#).

In onderstaande tabel 1 is een overzicht opgenomen van het aantal aanvragen en honoreringen in de eerste twee subsidierondes binnen het ZonMw programma JZOJP tot 31 maart 2021.

Tabel 1: Overzicht projectaanvragen d.d. 27 juni 2021

	Ronde 1		Ronde 2		Verdeling honoreringen		
	Aanvragen	Honoreringen	Aanvragen	Honoreringen	Absoluut	Percentage honorering t.o.v. aanvragen	Aandeel totaal
Startimpuls	59	38	77	39	77	66%	25%
Uitvoeringsimpuls	20	12	n.v.t.	n.v.t.	12	60%	4%
Regio-impuls	30	18	29	16	34	58%	11%
Voucher	103	97	62	57	154	93%	51%
Doorstroomvoucher	25	25	n.v.t.	n.v.t.	25	100%	8%
				Totaal	302		100%

Uit het grote aantal (gehonoreerde) subsidieaanvragen volgend op de subsidieoproepen van het ZonMw-programma JZOJP met de focus op het voorkomen, verplaatsen en/of vervangen van zorg concluderen we dat de oproepen goed aan lijken te sluiten bij de behoefte in het veld. Uit de voorlopige evaluatie van de subsidierondes blijkt dat er een forse eerste stap is gezet ter ondersteuning van de jzojp-beweging; zowel in kwantiteit (112 impulsprojecten en 170 vouchers) als in kwaliteit. Mogelijkheden voor doorontwikkeling en borging van de netwerken blijken van groot belang voor de verduurzaming van de ingezette beweging. De aandacht voor deze beweging is niet incidenteel; de verandering die de samenwerkingsverbanden beogen, moet worden verduurzaamd. Dit betreft zowel de samenwerkingsverbanden zelf als de activiteiten die zij uitvoeren. Hoewel borging reeds nadrukkelijk een aandachtspunt is in de Uitvoeringsimpuls en de Regio-impuls vraagt dit ook in de (nabije) toekomst om meer en beter onderbouwde inzet.

3 Samenvatting van de inzichten/observaties

I. Geografische spreiding

Tabel 2 'Geografische spreiding over provincies' laat voor zowel de Regio- als de Startimpulsen zien dat de meeste impulsen worden aangevraagd en gehonoreerd in Noord-Brabant, Gelderland en Zuid-Holland. Dit beeld van Zuid-Holland en Gelderland geldt ook voor de voucheraanvragen. In Noord-Brabant blijft het aantal voucheraanvragen gerelateerd aan de impulsaanvragen licht achter. Daarentegen zien we dat in Noord-Holland, Limburg en Overijssel relatief veel vouchers worden aangevraagd terwijl het aantal impulsaanvragen hierbij achterblijft.

In de provincies Drenthe, Flevoland, Groningen en Zeeland loopt het aantal aanvragen zowel bij de impulsen als de vouchers achter in vergelijking met de rest van Nederland. Uit de analyse wordt niet helemaal duidelijk wat hier de onderliggende verklaring voor is. Mogelijk worden relevante initiatieven in deze provincies al ternatief gefinancierd (bijvoorbeeld door andere aanpalende ZonMw-programma's). Bij een volgende ronde zal gericht gekeken moeten worden of er extra stimuleringsmaatregelen nodig zijn om te komen tot een landelijk dekkend beeld.

Tabel 2: Geografische spreiding over provincies

Rondes	Ronde I					Ronde II			Totaal	
	Start	Regio	Voucher	Doorstroom	Uitvoering	Start	Regio	Voucher	Absoluut	Procentueel
Noord-Holland	8	2	18	5	4	2	2	18	59	18%
Zuid-Holland	5	2	18	8	2	7	3	9	54	17%
Gelderland	3	2	13	4	1	10	4	11	48	17%
Noord-Brabant	8	2	12	1	4	6	5	3	41	13%
Limburg	7	2	5	2	1	1	0	3	21	7%
Overijssel	1	3	10	2	0	1	0	6	23	7%
Utrecht	0	2	6	2	0	5	3	2	20	6%
Friesland	2	1	11	1	0	3	0	1	19	6%
Groningen	3	0	5	1	0	0	0	2	11	3%
Drenthe	3	0	3	1	0	1	0	3	11	3%
Flevoland	0	1	3	1	0	2	1	0	8	2%
Zeeland	0	0	0	0	0	3	0	2	5	2%
Landelijk	0	1	1	0	0	1	0	0	3	1%
Totale	40	18	105	28	12	42	18	60	323	102%*

NB:

1. De verdeling van de projecten over de provincies zijn niet gecorrigeerd voor bevolkingsaantallen.
2. *De geografische afbakening van een aanvraag kan op meerdere provincies betrekking hebben waardoor het totaal boven de 100% uitkomt.

II. Samenwerkingsverbanden

De combinatie van aanbieder, financier en vertegenwoordiging van burgers is essentieel in de vorming van een JZOJP samenwerkingsverband. In de randvoorwaarden voor de impuls- (ronde 1 en 2) en voucheraanvragen (vanaf ronde 2) is opgenomen dat het aanvragende samenwerkingsverband minimaal bestaat uit één van de aanbieders (zorg, ondersteuning of welzijn), één van de financiers (gemeente(n), zorgverzekeraar(s) of zorgkantoor/zorgkantoren en vertegenwoordiging van burgers.

Vanuit de aanbieders zijn de zorgaanbieders (99%) vrijwel altijd opgenomen in de aanvraag en aanbieders van ondersteuning en welzijn in mindere mate. Bij Regio-impulsen (63%) zijn zij vaker betrokken dan bij Startimpulsen (44%). In de Startimpulsprojecten is er sprake van (startende) domein overstijgende samenwerking en ligt het voor de hand dat zij in eerste instantie beginnen met een kleinere kern van partners. We zien bij de doorontwikkeling naar een uitvoeringsimpuls dat het aantal partners van een samenwerkingsverband wordt uitgebreid.

Van de financiers zijn gemeenten en verzekeraars het meest betrokken en de betrokkenheid van zorgkantoren is vooralsnog beperkt.

III. Doelgroep

Het JZOJP-programma richt zich niet op een bepaalde doelgroep¹. Aanvragen kunnen zich ook op meerdere doelgroepen richten. De doelgroepen chronisch zieken, ouderen en jeugd komen het meest voor in de

¹Doelgroepen zijn: Ouderen, GGZ, Jeugd, Chronisch zieken, Zwangeren/Aanstaande ouders, Mensen met een beperking, Ouders, Anders en Geen specifieke doelgroep.

aanvragen. Daarentegen zijn de doelgroepen ggz, mensen met een beperking en zwangeren/aanstaande ouders minder vertegenwoordigd. De doelgroepen van de Startimpulsen verschillen van de doelgroepen van de Regio-impulsen. Bovendien verschilt het beeld qua doelgroepen van ronde I ten opzichte van ronde II. Er is een lichte afname te zien van de doelgroep ouderen en een toename van de doelgroep chronisch zieken bij de Startimpulsen in ronde II. Bij de Regio-impulsen zien we in ronde II een toename van de doelgroepen ouders en jeugd.

Bij de Vouchers heeft de doelgroep ouderen zowel in ronde I als II het grootste aandeel. We zien een lichte toename van de doelgroep chronisch zieken van ronde I naar II. In beide voucherrondes zijn ouders en mensen met een beperking de onderbelichte doelgroepen.

IV. Voorkomen, vervangen of verplaatsen van zorg

De eerste subsidieronde is ingericht vanuit de pilotbenadering met weinig kaders zodat een beeld kon worden gevormd van de beweging in de regio en de behoefte die daar leefde aan ondersteuning. In ronde II is dit gecorrigeerd. Vrijwel alle impulsen richten zich in ieder geval op het voorkomen van (duurdere) zorg (99%). Relatief veel Startimpulsen richten zich op de combinatie voorkomen, vervangen én verplaatsen (48%). Het is interessant om te zien of zij zich, in de doorontwikkeling naar een Uitvoeringsimpuls, mede op basis van het (middels het regiobeeld) verworven inzicht in de gezondheidssituatie en behoeften van burgers, meer specifiek op een bepaald onderdeel gaan focussen. Regio-impulsen richten zich voornamelijk op het vervangen van duurdere zorg (100%) en relatief minder vaak op verplaatsen (44%) en/of vervangen van zorg (31%). De meeste gehonoreerde Vouchers richten zich eveneens op het voorkomen van (duurdere) zorg (44%).

V. ICT/e-health

In de aanvraagformulieren was er nog geen concreter vraag opgenomen over e-health. Vanwege het feit dat ICT/e-health, mede als gevolg van de coronapandemie een vlucht voorwaarts heeft genomen, is in de analyse gescoord op het vermelden van e-health of aanverwante termen zoals ICT, digitale toepassingen en apps in de samenvatting en de doelstellingen van het project.

Slechts enkele impulsen (5%) hebben de inzet van e-health als specifieke doelstelling geformuleerd en ongeveer een derde van de impulsen (30%) gebruikt e-health als middel. De verschillen tussen de Start- en Regio-impulsen zijn op dit punt verwaarloosbaar.

Zoals aangegeven in paragraaf a. is er een subsidieronde geopend ter stimulering van de verbreding en verduurzaming van e-health voor gehonoreerde Regio-impulsen.

VI. Burgerparticipatie

Alle gehonoreerde impulsaanvragen zetten in op participatie van de doelgroep. De mate en vorm waarin burgers participeren verschilt. Door de Startimpulsen wordt met name gebruik gemaakt van coproduceren (47%). Een groot deel van de Regio-impulsen laat burgers participeren door hen advies te vragen (38%). Aangezien bij de Startimpulsen de samenwerking nog vorm moet krijgen ligt het voor de hand dat zij in basis meer open staan voor inbreng 'van buiten' in dit geval burgers. Gevorderde samenwerkingsverbanden zullen eerder geneigd zijn om te kiezen voor raadplegen of adviseren omdat het samenwerkingsverband reeds is gevormd.

Op het gebied van burgerparticipatie is ruimte voor verbetering, aangezien de meest actieve vorm namelijk het meebeslissen nog niet vaak wordt ingezet bij de impulsen.

Vrijwel alle gehonoreerde Vouchers zetten in op burgerparticipatie. De meest voorkomende manier om burgers te betrekken bij een voucheraanvraag, is door hen te raadplegen. Door participatie van burgers als voorwaarde op te nemen in de Voucheraanvragen in ronde II en tevens concrete aanbevelingen te doen op welke wijze dit vorm zou kunnen worden gegeven -bijvoorbeeld door de inzet van organisaties als PGO-support, Patiëntenfederatie of Zorgbelang- is de betrokkenheid van burgers sterk verbeterd. Het helpt als hiervoor gerichte handreikingen beschikbaar komen of onder de aandacht worden gebracht.

4 Drie (clusters van) geformuleerde lessen vanuit de observaties

De juiste zorg op de juiste plek is een proces van lange adem. Bij de start van de beweging is aangegeven dat er een paradigma shift nodig zou zijn. Deze wordt voorzichtig zichtbaar. In het programma zien we dit terug in de herindiening van subsidieaanvragen in een volgende ronde, specifieke ondersteuningsvragen en ambities; partijen willen door ontwikkelen, hun ervaringen, do's & don'ts en succesvolle activiteiten delen met collega's als ook deze verduurzamen.

Ook buiten het ZonMw programma wordt op brede schaal en in allerlei vormen gewerkt aan jzojp. Het functioneel verbinden en borgen van deze diverse inzet, gericht op de beweging voorwaarts is cruciaal voor de toekomst van de beweging. En de effecten die dit zal hebben in termen van voorkomen, verplaatsen en vervangen zorg. Het ministerie, het kennisplatform JZOJP kunnen hierin vanuit de lerende evaluatie van het RIVM een verbindende rol spelen. Voor een volgende fase van de beweging is het noodzakelijk dat partijen een efficiënte verbinding met elkaar zoeken in focus en samenhang.

Bij de vervolgaanpak willen we op basis van deze rapportage en inzichten drie lessen meegeven:

I. Leren en verbeteren

De grote diversiteit aan activiteiten en projecten binnen het programma, gerelateerd aan het brede veld, in combinatie met de verscheidenheid aan subsidie instrumenten, vraagt om het realiseren van een verbinding tussen de (leer)ervaringen en ontwikkelde kennis. Door ervaringen (positieve en negatieve) en kennis op te halen, te verrijken en transfereer- en deelbaar te maken voor het gebruik door anderen, die aan soortgelijke vraagstukken in vergelijkbare contexten werken. Zo ontstaat er ruimte voor 'leren en verbeteren' en innovatie in het veld en kunnen best practices worden ontwikkeld, geïdentificeerd en opgeschaald. Hieraan wordt o.a. gewerkt door de inzet van een Dynamische KennisSynthese.

Daarnaast wordt in samenwerking met partijen nagedacht over aanvullend instrumentarium om de projecten te faciliteren om een optimale uitgangspositie te bereiken voor doorontwikkeling na afloop van het ZonMw programma. Er wordt reeds geëxperimenteerd met een Verduurzamingsimpuls binnen het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning waar de (door)ontwikkeling van lokale netwerken ouderenzorg wordt gefaciliteerd. De opgedane kennis en ervaringen worden meegenomen in de beoogde doorontwikkeling in het JZOJP programma.

De brede context is cruciaal voor de verduurzaming van de inzet. Social Return on Investment analyses waarbij de maatschappelijke kosten en baten inzichtelijk worden gemaakt zijn nodig om met de betrokken stakeholders het gesprek te voeren over een duurzame inrichting van de jzojp-beweging. Hierbij kan meer gebruik worden gemaakt van de regionale uitrol van landelijke initiatieven voor specifieke doelgroepen zoals dat momenteel in samenwerking met de Hartstichting in voorbereiding is voor Hartfalen en Atrium Fibrilleren.

II. Samenwerking over de domeinen

Kijkend naar de projecten zien we dat de samenwerking tot stand komt en er op onderdelen mooie resultaten worden behaald. Dit betreft voornamelijk samenwerking binnen deelprocessen en in mindere mate over domeinen heen. Juist die stap is cruciaal voor de stap voorwaarts. Daarbij moet meer worden ingezet op: preventie, minder vertegenwoordigende doelgroepen en inzet van e-health.

Om echte preventie ('het voorkomen') te kunnen realiseren is de verbinding van het sociale en het medische domein van groot belang. Werken vanuit het perspectief van 'gezondheid en wel bevinden' in plaats van 'behandeling' leidt automatisch tot een bredere blik en een betere vertaling van de doelen in termen van voorkomen, verplaatsen en vervangen. Dat zien we in de projecten waar bijvoorbeeld positieve gezondheid als leidraad wordt gebruikt en de gehele keten samenwerkt. Dit zijn de best practices die moeten worden opgeschaald en als inspiratie kunnen dienen voor anderen.

Ten aanzien van de minder vertegenwoordigde doelgroepen moet de vraag worden gesteld of zij binnen andere activiteiten van de brede jzojp-beweging gericht worden bediend? Is dat voldoende geborgd of vraagt dat om aanvullende acties vanuit het ZonMw-programma? Een voorbeeld is de doelgroep zwangeren/aanstaande ouders. Deze is ondervertegenwoordigd terwijl evident is dat 'de eerste 1000 dagen cruciaal zijn' en op langere termijn ook een grote gezondheidswinst opleveren.

E-health toepassingen worden mondjesmaat ingezet als middel voor het ondersteunen van de realisatie van de doelstellingen van de projecten. De coronapandemie heeft laten zien dat daar grote winst te behalen is in termen van communicatie, tijd, belasting voor patiënten en professionals in de realisatie van samenhangende zorg en ondersteuning. Om deze ontwikkeling te bestendigen zetten we in op het verder stimuleren van het functionele gebruik van e-health toepassingen binnen de lopende en nieuwe projecten.

Een duurzame inrichting van de jzop-beweging stelt eisen aan de governance van de domein overstijgende samenwerkingsverbanden. Dit vraagt aandacht en de (door)ontwikkeling van bestaande governance structuren.

III. Burgerperspectief

Er is ruimte voor verbetering van de inzet van burgers binnen de jzop-beweging. Het burgerperspectief is op de eerste plaats van groot belang voor het verwerven van inzicht over de wijze waarop de uitvoering beter past bij de behoefte van de burgers. Waar is met geringe inzet grotere (gezondheids)winst te behalen? Daarnaast zal het draagvlak onder burgers voor de ingezette beweging maar ook de impact in de dagelijkse praktijk worden vergroot. Dit geldt voor onderzoek, het verbeteren van de praktijk, de prioriteiten die gesteld worden maar ook voor zaken als de inrichting van ketenzorg en de functionele inzet van e-health. Hierbij is de inzet van burgerperspectief in de volle breedte van doelgroepen van belang met specifieke aandacht voor verschillen in bijvoorbeeld culturele achtergrond, taalvaardigheid en variaties in sociaal-economische status.